

The study of Ukrainian legislation allowed the author to establish key legal principles for combating information aggression, such as follows:

- identification of information and psychological warfare as an urgent threat to national security;

- establishment of the institutions responsible for information and psychological security, addition of the function of protection of information space to the competence of existing public authorities (Ministry of Information Policy, National Security and Defense Council, CMU, Security Service of Ukraine, Ministry of Culture, intelligence agencies, State Service for Special Communications and Information Protection, etc.);

- protection of information television and radio space and the market of printed products by banning access to the Ukrainian market of materials aimed at eliminating the independence of Ukraine, promoting a positive image of the authorities of the aggressor state, justifying the occupation of Ukraine;

- setting quotas for the national audiovisual product;

- ban on popularization of the aggressor state and calls in its favor during touring events in Ukraine;

- condemnation and elimination of symbols of the communist totalitarian regime;

- development of means and tools to respond to aggression in cyberspace;

- improvement of professional training in the field of information security, introduction of national educational programs on media culture, etc.

Key words: *information aggression, information sovereignty, propaganda, cybersecurity, National Security Strategy of Ukraine, Doctrine of Information Security of Ukraine.*

УДК 378.4(477.62-2МАР):323.2

М. В. Трофименко

МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЯК ЦЕНТР ТРАНСФОРМАЦІЇ МІСТА МАРІУПОЛЬ

У статті на прикладі Маріупольського державного університету (МДУ) розглядається процес перетворення українських університетів на центри трансформації громад в умовах децентралізації. Розглянуті умови, в яких працює МДУ після 2014-2015 рр. Проаналізовані визначальні напрями розвитку університету, що впливають на розвиток громади, зокрема: робота освітнього центру «Донбас-Україна» МДУ, проведення наукових досліджень, реалізація міжнародних наукових проєктів університету, навчання іноземних студентів. Проаналізований внесок Маріупольської міської ради та Донецької облдержадміністрації у розвиток МДУ.

Ключові слова: *стратегія розвитку, університет, освітній центр «Донбас-Україна», іноземні студенти, Еразмус+, реінтеграція, тимчасово-окуповані території, Маріупольський державний університет (МДУ).*

DOI 10.34079/2226-2830-2020-10-28-29-270-281

Заклади вищої освіти здавна були і залишаються осередками формування інтелектуальної еліти суспільства. Саме в стінах університетів зароджувалися передові ідеї, які були сплавом досвіду і мудрості знаних педагогів і науковців з енергією та новаторським мисленням, притаманним студентській молоді. Продовжуючи ці традиції, сучасні університети мають усі шанси стати центрами трансформації громад, особливо в умовах реалізації реформи децентралізації в Україні. В умовах російської агресії особливо варто звернути увагу на університети Сходу України, адже вони можуть стати фундаментом для реалізації стратегії повернення та переосвоєння тимчасово окупованих територій України. Більше того, вони вже роблять впевнені кроки в цьому напрямку. Ця тема є надзвичайно актуальною для українців і особливо для жителів Донбасу і для всіх, хто бажає воз'єднання території України. В рамках цієї статті ми спробуємо на прикладі Маріупольського державного університету (МДУ) відповісти на наступні питання: як університети сприяють розвитку регіону і роблять його привабливим для молоді; яку роль відіграють університети і як вони впливають на процес реінтеграції Донбасу; як університети можуть сприяти соціально-економічному розвитку регіону.

У 2014–2015 рр. університети Донецької та Луганської областей вимушені були пристосовуватись до абсолютно нових умов. В результаті окупації окремих територій Донецької області частина колективів університетів прийняла рішення переміститись на підконтрольні Україні території. Що стосується МДУ, через наближеність до лінії зіткнення, активізацію терористичних сил у місті Маріуполь, відбувся відтік студентів, в тому числі іноземних з університету, були обмежені міжнародні контакти, поїздки, заходи.

У Маріуполі традиційно працювали три університети: Маріупольський державний університет, Приазовський державний технічний університет, Азовський морський інститут Одеської національної морської академії. У 2015 році до Маріуполя перемістились три донецькі ЗВО: Донецький державний університет управління, Донецький юридичний інститут МВС України, Факультет №3 Донецького національного медичного університету. Протягом останніх років у Маріуполі також відкрились ще два ЗВО: Маріупольська філія Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури та Корпоративний університет Метінвесту. Відповідно надзвичайно зросла конкуренція між ЗВО, адже кількість абітурієнтів в місті не збільшується і щороку складає близько 2 тис. осіб.

За ініціативи обраного у 2015 році Маріупольського міського голови, задля забезпечення прозорості управління та залучення фінансового ресурсу на розвиток від міжнародних інституцій, у 2017 році була презентована нова стратегія міста Маріуполь до 2021 року, яка повинна була сприяти його трансформації у сильне, розумне, надихаюче місто.

У стратегії зокрема зазначається, що Маріуполь – одне з найбільших міст Східної України. Розташований на Північному узбережжі Азовського моря, в гирлі річки Кальміус. Входить до десятки найбільших міст країни (Маріупольська міська рада, 2017, с.17).

Місія Маріуполя в Україні – бути вітриною нового українського Приазов'я. Центром динамічного розвитку Сходу України, його економічним, соціальним і мультикультурним хабом. Символом незалежної і сильної європейської країни. Для цього ефективно використовувати власний людський потенціал, індустриальний потенціал, туристичний потенціал і вихід до моря (Маріупольська міська рада, 2017, с.74).

Таблиця 1

Основні стратегічні орієнтири стратегії

STRONG СИЛЬНЕ МІСТО	SMART РОЗУМНЕ МІСТО	INSPIRING НАДИХАЮЧЕ МІСТО
<ul style="list-style-type: none"> • Сталий економічний і соціальний розвиток міста • Сильні, успішні підприємства • Мирне та безпечне місто • Місто з сучасною і якісною інфраструктурою • Розвинена медицина • Активне місто • Спорт – позитивний вектор життя • Сильні туристичні «магніти». 	<ul style="list-style-type: none"> • Накопичення і розширення інтелектуального потенціалу міста • Відкриття нових вузів і розвиток науки • Інноваційна економіка • Чесне і відкрите місто 	<ul style="list-style-type: none"> • Місто можливостей • Зручне місто для життя з високими соціальними стандартами • Дружне місто, що стало новим домом для десятків тисяч людей. • Місто красивих, цілеспрямованих і працьовитих людей

Джерело: (Маріупольська міська рада, 2017, с.73).

Варто зазначити, що Стратегія розвитку Маріуполя – 2021 за майже всіма показниками виконана, за деякими виконана частково через пандемію.

За підтримки проєктів USAID «Економічна підтримка Східної України» та «Демократичне врядування у Східній Україні» запущено роботу з розробки Стратегії розвитку Маріуполя до 2030 року. Основне завдання нової стратегії – відповісти на питання: хто ми в 2030, хто ми як місто Маріуполь, хто ми як громада, як ми бачимо розвиток нашої молоді, розвиток освіти, медицини, кожної галузі життєдіяльності міста. Маріупольський державний університет активно долучився до розробки стратегії розвитку міста.

МДУ, опинившись в нових умовах, трансформував загрози у можливості, визначивши сприяння розвитку та трансформацію громади одним з основних своїх завдань. Ці питання були закладені у Стратегію розвитку МДУ до 2025 року.

У основу розробки Стратегії МДУ – 2025 був покладений короткий SWOT-аналіз.

Таблиця 2

SWOT-аналіз Маріупольського державного університету

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ul style="list-style-type: none"> • Молодий вік університету та його кадрів • Власна модель міжнародного співробітництва • Соціальна включеність та партнерство зі стейкхолдерами 	<ul style="list-style-type: none"> • Фінансування • Низька вмотивованість здобувачів вищої освіти • Висока конкуренція серед ЗВО Маріуполя (переміщені ЗВО, відкриття нового корпоративного університету) • Мовна підготовка викладачів

Можливості	Загрози
<ul style="list-style-type: none"> • Підтримка університету на всіх рівнях (державному, регіональному, місцевому) • Автономія університету • Інтернаціоналізація вищої освіти 	<ul style="list-style-type: none"> • Військово-політичний конфлікт в регіоні • Відтік молоді • Рівень оплати праці в системі вищої освіти

Джерело: розроблено автором

Основними напрямками розвитку університету як центру трансформації громади були визначені наступні: закріплення статусу університету як головного ЗВО Маріуполя, формування сталого контингенту студентів в умовах військово-політичного конфлікту, інтернаціоналізація та просування бренду університету. За кожним цільовим орієнтиром були закріплені наступні результативні показники.

Таблиця 3

Напрями розвитку університету як центру трансформації громади

Цільові орієнтири:	Результативні показники:
1. Закріплення статусу університету як головного ЗВО Маріуполя	<ul style="list-style-type: none"> - МДУ – університет нового типу, що надає широкий спектр послуг, які задовольняють основну частину потреб громади регіону; - МДУ – головна площадка проведення конференцій, форумів та комунікацій з питань регіонального розвитку; - Розробка нових освітніх програм за запитом основних стейкхолдерів; - Розвиток матеріально-технічної бази університету у тісній співпраці із Маріупольською міською радою та Донецькою обласною державною адміністрацією – обласною військово-цивільною адміністрацією (гуртожитки для іноземних студентів, навчальні лабораторії: синхронного перекладу із лінгафонним обладнанням, інклюзивної освіти, дошкільної, початкової освіти тощо)
2. Формування сталого контингенту студентів в умовах військово-політичного конфлікту	<ul style="list-style-type: none"> - Впровадження нових методів профорієнтації, перегляд напрямів роботи та структури приймальної комісії; - Активізація роботи центру «Донбас-Україна» МДУ - Просування іміджу Маріуполя як безпечного міста (входить в десятку)

	найбезпечніших міст України) та залучення на навчання до університету іноземних студентів та розширення географії країн, з яких приїжджають студенти
3.Інтернаціоналізація	Перегляд структури міжнародного відділу МДУ: створення в рамках Відділу груп, відповідальних за: 1) розробку та реалізацію міжнародних проектів, 2) участь у програмах міжнародної мобільності, 3) роботу з іноземними студентами.
4.Просування бренду університету	Оновлення бренду МДУ; розширення промо- та інформаційної кампанії МДУ

Джерело: розроблено автором

Визначальними напрямками розвитку університету, що впливають на розвиток громади, в тому числі соціально-економічний, її трансформацію, сприяють реінтеграції окупованих територій є робота освітніх центрів «Донбас-Україна» та «Крим-Україна», проведення наукових досліджень, наукового супроводу діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, міжнародні проєкти університету, навчання іноземних студентів. Університет також виступає базою проведення важливих міжнародних, суспільно-політичних форумів, конференцій тощо, що сприяють приверненню уваги до міста та регіону, залученню інвестицій, міжнародної експертизи тощо. Розглянемо більш докладно кожний із зазначених напрямів.

На світовому рівні визнано, що навіть за умов тотальної інформатизації, цифровізації, технологізації людські ресурси є найбільш цінним капіталом будь-якого суспільства. Отже, ми маємо боротися за кожного громадянина, особливо за кожену молоду людину, яка може зробити рішучий крок і перетнути лінію розмежування у напрямку регіонів, підконтрольних українській владі. З цією метою на базі українських університетів з 2016 року працюють освітні центри «Донбас-Україна» та «Крим-Україна», які пропонують спрощену процедуру вступу до закладів вищої освіти — без українського атестату, паспорта і сертифікатів ЗНО.

Завдяки цьому проєкту щороку біля 2 тисяч абітурієнтів з тимчасово окупованих територій (ТОТ) стають студентами українських вишів, що складає приблизно 10% від загальної кількості випускників на непідконтрольних територіях. Безперечно необхідно проводити інформаційні кампанії, створювати додаткові умови для залучення молоді з ТОТ на навчання в українських ЗВО. Саме цей напрям роботи університетів сприяє реінтеграції українського Донбасу та Криму.

Виходячи з досвіду Маріупольського державного університету, кількість абітурієнтів, які прагнуть скористатися цією можливістю, з кожним роком зростає. Якщо в 2016 році завдяки роботі центру «Донбас-Україна» на навчання в МДУ було зараховано 35 вступників з тимчасово окупованих територій Донеччини і Луганщини і населених пунктів, розташованих поблизу лінії розмежування, то в 2019 році таких студентів було вже 125. І навіть протягом вступної кампанії 2020 року, яка проходила в умовах складної санітарно-

епідеміологічної ситуації в країні, набір через центри «Донбас-Україна» і «Крим-Україна» склав 95 осіб.

Починаючи з 2020 року, такі центри працюють на базі 198-ми українських закладів вищої освіти. МДУ у 2020 році став не тільки найпопулярнішим ЗВО міста серед молоді з тимчасово окупованих територій, але й 4-м у рейтингу ОЦ «Донбас-Україна» в Україні.

Важливо й те, що переважна більшість абітурієнтів з ТОТ навчається на бюджетній формі й отримує стипендію. До того ж ці студенти мають право на першочергове заселення до гуртожитку, в тому числі і на період складання вступних іспитів. Тобто в МДУ створено всі умови для їх успішного вступу до університету. Як показує практика, після завершення навчання ця молодь лишається працювати в Україні.

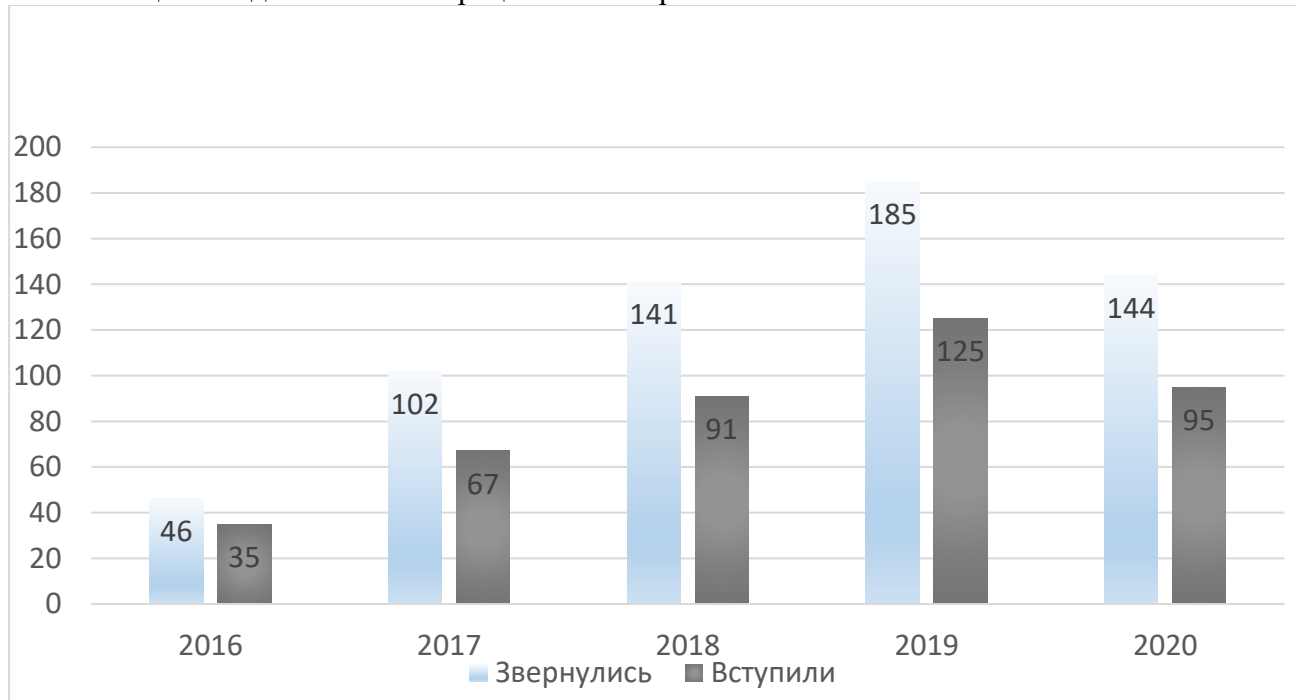


Рисунок 1. Динаміка вступу абітурієнтів через ОЦ «Донбас-Україна» МДУ
Джерело: розроблено автором

Ми розуміємо, що школярі, які навчаються на ТОТ, мають обмежений доступ до вивчення українознавчих предметів, які потрібні для вступу до українських вишів. Врахувавши цю потребу, у 2017 році викладачі Маріупольського державного університету спільно з вчителями і вчителями-методистами міста Маріуполя розробили та розмістили у відкритому доступі на навчальному порталі МДУ серію онлайн-курсів з українознавчих предметів: української мови, літератури, історії та географії (Маріупольський державний університет, 2020).

Цей надзвичайно важливий проект був реалізований за підтримки Міністерства закордонних справ Литовської Республіки, Посольства Литви в Україні та організації «Lithuanian Development Cooperation». Дистанційне навчання доступне будь-якій особі без реєстрації та надання особистих даних.

Реінтеграція тимчасово окупованих територій Донбасу, які частиною населення країни вважаються ментально втраченими, це складний процес, який потребує об'єднання зусиль державної влади, місцевого муніципалітету, громадських організацій та окремих громадян.

Значно посилять цей тандем представники академічної спільноти, які можуть запропонувати науковий погляд на різні економічні та соціальні явища. Так, вчені Маріупольського державного університету в якості експертів активно залучаються до розробки стратегій розвитку Маріуполя і Донецького регіону.

Поточну ситуацію, що склалася на Донбасі, вивчають й аналізують викладачі кафедр міжнародних відносин та зовнішньої політики МДУ разом зі студентами спеціальностей «Політологія» та «Міжнародні відносини». З 2016 по 2018 роки наші вчені проводили дослідження в рамках держбюджетної теми «Південно-східний регіон України в умовах суспільно-політичної кризи», а з 2019 року працюють над не менш значущою темою - «Повернення та переосвоєння тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях». Практичне значення цього наукового проєкту полягає в розробці конкретних пропозицій, які можуть стати основою загальнодержавної політики переосвоєння регіону та виведення його з депресивного стану.

Українські заклади вищої освіти відіграють суттєву роль у міждержавних відносинах, особливо цю роль підкреслює та посилює факт присутності національних меншин в регіонах розміщення навчальних закладів, вивчення мови, історії, культури, контакти закладів вищої освіти із установами, організаціями країн походження національних меншин тощо. Усі ці фактори роблять університети України надзвичайно важливими суб'єктами публічної дипломатії та дозволяють вирішувати цілу низку питань міждержавних зносин (Трофименко, 2019, с.129).

Університети як актори публічної дипломатії можуть ставати засобом реалізації національних інтересів держави. Як приклад можна назвати прохання керівництва Міністерства закордонних справ України керівництву МДУ сприяти ратифікації угоди про асоціацію України та ЄС Грецькою Республікою та Республікою Кіпр (країни, які історично мають дружні стосунки із Російською Федерацією через спільні історичні, економічні, православні зв'язки). МДУ – знаний університет в цих країнах через наявність грецьких студій, широкі контакти з освітніми, науковими, урядовими, дипломатичними, політичними установами та організаціями Греції та Кіпру, велику діаспору українських греків, що щільно проживає в регіоні. Варто зазначити, що за активного сприяння керівництва МДУ угода про асоціацію з ЄС була ратифікована Грецією та Кіпром. Більш того, МДУ активно сприяє формуванню та підтримці проукраїнської політики представниками різних кіл зазначених країн, що є надзвичайно важливим фактором в умовах російської агресії на Сході України. Це той випадок, коли офіційні дипломати виявляються менш ефективними ніж український освітній заклад, який став повноправним актором публічної дипломатії України (Трофименко, 2019, с.129).

Співпраця із зарубіжними партнерами та участь у міжнародних проєктах є однією із головних умов функціонування та розвитку сучасного університету. Саме міжнародне співробітництво університету відіграє важливу роль у розвитку громад. МДУ є учасником низки проєктів Еразмус+, серед яких: «Переосмислення регіональних досліджень: Балто-Чорноморський зв'язок», «Журналістська освіта задля демократії в Україні: розробка стандартів, доброчесність та професіоналізм», «Інтеграція та адаптація іноземних студентів».

Важливим напрямком діяльності МДУ також виступає залучення до навчання іноземних громадян. За даними МОН України, станом на 1 січня 2020 року в українських закладах вищої освіти навчалось 80 тис. 470 іноземних студентів зі 158 країн світу. За 2019 рік загальна сума витрат іноземців, які навчаються в Україні, сягнула понад 570 млн \$. Якщо

в середньому тривалість навчання дорівнює 5-6 рокам, то в цілому дохід України від іноземних студентів за цей період становить понад 3 млрд \$. Кожний іноземний студент в середньому витрачає 7100 \$ на рік (Український державний центр міжнародної освіти, 2020).

МДУ активно залучає до навчання студентів – громадян іноземних держав. Так, у 2015 р. в університеті навчались 140 осіб, у 2016 р. — 99 осіб, у 2017 р. — 102 особи, у 2018 р. — 164 особи, у 2019 — 300, 2020 — 313 студентів з таких країн: Азербайджан, Бангладеш, Білорусь, Вірменія, Гвінея, Греція, Камерун, Китай, Нігерія, Туреччина, Туркменістан, Узбекистан тощо.

Університет у важких умовах 2014–2016 років зберіг контингент іноземців та планує його збільшення за активного сприяння міської, обласної влади, іноземних посольств та партнерів (Трофименко, 2019, с.132).

Варто зазначити пряму зацікавленість Маріупольської міської ради у цьому напрямі діяльності МДУ, адже найбільшим джерелом прибутку міського бюджету є податок на доходи фізичних осіб (ПДФО). Іноземні студенти напряму впливають на зростання обсягів ПДФО, що сплачується викладачами та студентами МДУ у міський бюджет, адже студент оплачує університету послуги за навчання, університет виплачує ці кошти у вигляді заробітної плати та премій своїм викладачам та співробітникам.

Зважаючи на зазначене, Маріупольська міська рада та Донецька обласна державна адміністрація, визнаючи роль університету у соціально-економічному, суспільно-політичному розвитку територій, трансформації громад, всіляко сприяє діяльності МДУ. Так, у таблиці наведені проекти, що реалізуються університетом за фінансової підтримки міської ради та обласної державної адміністрації.

Таблиця 4

Результати співпраці МДУ із Маріупольською міською радою та Донецькою обласною державною адміністрацією

Показник:	Результати:
Співпраця університету із Маріупольською міською радою	<ul style="list-style-type: none"> - Містом виділені місця в новій відремонтованій будівлі під проживання іноземних студентів МДУ. - Міською радою профінансовано проекти МДУ по: <ul style="list-style-type: none"> ❖ створенню лінгафонного кабінету та лабораторії синхронного перекладу (1 млн. 150 тис. грн.) ❖ інклюзивної лабораторії для педагогічних освітніх програм (970 тис грн.) ❖ капітально відремонтовано перший поверх гуртожитку, пральні, душові кімнати (1 млн. 179 тис. грн.) - У бюджеті Міськради на 2021 рік передбачено 3 млн. грн. на: <ul style="list-style-type: none"> ❖ створення в університеті лабораторії НУШ ❖ розробку вченими університету професійного словника для викладача НУШ ❖ подальший розвиток матеріально-технічної бази університету для нових освітніх програм, структурних підрозділів (навчальний корпус, гуртожитки) - За замовленням Міськради, Державної податкової служби, Пенсійного фонду, Міграційної служби систематично

	організуються курси підвищення кваліфікації для державних службовців
Співпраця університету із Донецькою обласною державною адміністрацією, обласною військово-цивільною адміністрацією	<ul style="list-style-type: none"> - Університет долучився до розробки Стратегії розвитку Донеччини до 2027 року, Стратегії розвитку малого та середнього бізнесу, Стратегії розвитку ІТ - Університет подані проекти за сприяння облдержадміністрації на фінансування Державного фонду регіонального розвитку та попередньо отримано фінансування: Створення Музею Науки МДУ (19 млн. грн.); Фестиваль театральних колективів закладів освіти за п'єсами європейських авторів у власних перекладах «Театр-International» (6 млн. грн.).

Джерело: розроблено автором

Таким чином, розглянувши все вищезазначене можна зробити наступні висновки.

По-перше, сучасні українські університети в умовах децентралізації стають центрами трансформації громад.

По-друге, у 2014–2015 рр. університети Донецької та Луганської областей опинились у абсолютно нових умовах. До Маріуполя перемістились три університети (загалом на сьогодні їх 8), надзвичайно зросла конкуренція між ЗВО, адже кількість випускників щороку складає близько 2000 осіб, з МДУ відбувся відтік студентів, в тому числі іноземних, були обмежені міжнародні контакти, поїздки, заходи.

По-третє, прагнучи забезпечити прозорість управління та залучити фінансові ресурси на розвиток від міжнародних інституцій міста розробляють та впроваджують стратегії свого розвитку. Університети активно забезпечують необхідну наукову та фахову експертизу при підготовці таких документів. На прикладі Маріуполя можна також побачити, що університетам відведена важлива частина Стратегії щодо збільшення кількості іноземних студентів, збільшення кількості студентів до 10% від населення, розвиток матеріально-технічної бази ЗВО, створення умов, щоб найталановитіші випускники залишались працювати в Маріуполі. Реалізація зазначених положень забезпечує у підсумку додаткові надходження до міського бюджету, підготовку висококваліфікованих спеціалістів для економіки міста та регіону, залучення результатів наукових досліджень вчених університету на потреби міста та регіону тощо.

По-четверте, МДУ, опинившись в нових умовах, трансформував загрози у можливості, визначивши сприяння розвитку та трансформацію громади одним з основних своїх завдань. Ці питання були закладені у Стратегію розвитку МДУ до 2025 року.

По-п'яте, визначальними напрямками розвитку університету, що впливають на розвиток громади, в тому числі соціально-економічний, її трансформацію, сприяють реінтеграції окупованих територій є робота освітнього центру «Донбас-Україна» МДУ, проведення наукових досліджень, наукового супроводу діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, міжнародні проекти університету, навчання іноземних студентів. Університет також виступає базою проведення важливих міжнародних, суспільно-політичних форумів, конференцій тощо, що сприяють приверненню уваги до міста та регіону, залученню інвестицій, міжнародної експертизи тощо.

По-шосте, університет сьогодні виконує багато функцій і пропонує безліч можливостей. І однією з найцінніших є можливість для діалогу всіх з усіма. І це те, що потрібно для вирішення проблеми реінтеграції та розвитку регіону.

По-сьоме, Маріупольська міська рада та Донецька обласна державна адміністрація визнаючи роль університету у соціально-економічному, суспільно-політичному розвитку територій, трансформації громад всіляко сприяє діяльності МДУ.

Бібліографічний список

- Маріупольська міська рада, 2017. Маріуполь: Стратегія розвитку-2021. *Маріуполь. Офіційний сайт міської ради*. [онлайн] Доступно: <<https://mariupolrada.gov.ua/uploads/ckeditor/%D0%95%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%96%D0%BA%D0%B0/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%8F%202021/Strategy-2021-UKR%20%283%29.pdf>> (дата звернення 16 вересня 2020)
- Маріупольський державний університет, 2020. Дистанційне навчання українознавчих курсів для учнів з тимчасово окупованих територій? *Навчальний портал МДУ - Moodle* МДУ. [онлайн] Доступно: <<http://moodle.mdu.in.ua/course/index.php?categoryid=439>> (дата звернення 16 вересня 2020).
- Трофименко, М.В., 2019. Університети як рушійна сила публічної дипломатії України (на прикладі Маріупольського державного університету). *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Історія. Політологія*, 25, с.127-135. DOI 10.34079/2226-2830-2019-9-25-127-135
- Український державний центр міжнародної освіти, 2020. Дохід України від іноземних студентів за період їх навчання становить понад 3 мільярди доларів США. *Міністерство освіти і науки України*, [онлайн] 17 листопада. Доступно: <<https://mon.gov.ua/ua/news/dohid-ukrayini-vid-inozemnih-studentiv-za-period-yih-navchannya-stanovit-ponad-3-milyardi-dolariv-ssha-ukrayinskij-derzhavnij-centr-mizhnarodnoyi-osviti>> (дата звернення 16 вересня 2020).

References

- Mariupol City Council, 2017. Mariupol. Development Strategy 2021. *Mariupol. Official site of the city council*. [online] Available at: <<https://mariupolrada.gov.ua/uploads/ckeditor/%D0%95%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%96%D0%BA%D0%B0/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%8F%202021/Strategy-2021-UKR%20%283%29.pdf>> (Accessed 16 September 2020). (in Ukrainian).
- Mariupol State University, 2020. Dystantsiine navchannia ukrainoznavchychkh kursiv dlia uchniv z tymchasovo okupovanykh terytorii [Distance learning of Ukrainian studies courses for students from the temporarily occupied territories]. *MSU Training Portal - MSU Moodle*. [online] Available at: <<http://moodle.mdu.in.ua/course/index.php?categoryid=439>> (Accessed 16 September 2020). (in Ukrainian).
- Trofymenko, M., 2019. Universities as an impetus for public diplomacy in Ukraine (based on the example of Mariupol state university). *Visnik*

Mariupol's'kogo derzhavnogo universitetu. Seriâ: Îstoriâ. Politologiâ, 25, p.127-135. DOI 10.34079/2226-2830-2019-9-25-127-135

Ukrainian State Center for International Education, 2020. Dokhid Ukrainy vid inozemnykh studentiv za period yikh navchannia stanovyt ponad 3 miliardy dolariv SShA [Ukraine's income from foreign students during their studies is more than 3 billion US dollars]. *Ministry of Education and Science of Ukraine*, [online] November 17. Available at: <<https://mon.gov.ua/ua/news/dohid-ukrayini-vid-inozemnih-studentiv-za-period-yih-navchannya-stanovit-ponad-3-milyardi-dolariv-ssha-ukrayinskij-derzhavnij-centr-mizhnarodnoyi-osviti>> (Accessed 16 September 2020). (in Ukrainian).

Стаття надійшла до редакції 05.10.2020 р.

M. Trofymenko

MARIUPOL STATE UNIVERSITY AS A CENTER OF TRANSFORMATION OF THE CITY OF MARIUPOL

The article examines the process of transformation of Ukrainian universities into centers of community transformation in the conditions of decentralization on the example of Mariupol State University (MSU). The conditions in which MSU operates after 2014-2015 are considered. The defining directions of the university development that influence the development of the community are analyzed, in particular: the work of the educational center "Donbass-Ukraine" MSU, research, implementation of international research projects of the university, training of foreign students. The contribution of Mariupol City Council and Donetsk Regional State Administration to the development of MSU is analyzed. The article draws the following conclusions: firstly, modern Ukrainian universities in the context of decentralization are becoming centers of community transformation. Secondly, in 2014–2015, the universities of Donetsk and Luhansk oblasts found themselves in completely new conditions. Three universities have moved to Mariupol (8 in total today), competition between the institutions of higher education has increased enormously, as the number of graduates is about 2,000 each year, there is an outflow of students from MSU, including foreign ones, international contacts, trips and events have been limited. Thirdly, in an effort to ensure transparency of governance and attract financial resources for development from international institutions, the city develops and implements strategies for its development. Universities actively provide the necessary scientific and professional expertise in the preparation of such documents. The example of Mariupol also shows that universities are given an important part of the Strategy to increase the number of foreign students, increase the number of students to 10% of the population, develop the material and technical base of the institutions of higher education, and create conditions for the most talented graduates to stay in Mariupol. The implementation of these provisions ultimately provides additional revenues to the city budget, training of highly qualified specialists for the economy of the city and region, attracting the results of scientific research of university scientists for the needs of the city and region and more. The implementation of these provisions ultimately provides additional revenues to the city budget, training of highly qualified specialists for the economy of the city and region, attracting the results of scientific research of university scientists for the needs of the city and region and more. Fourthly, MSU, in its new environment, has transformed threats into opportunities by making community development and transformation one of its main tasks. These issues were included in the MSU Development Strategy until 2025. Fifthly, the defining areas of university development that affect the development of the community, including socio-economic, its transformation, contribute to the reintegration of the occupied territories is the work of the educational center "Donbass-Ukraine"

MSU, research, scientific support of police power and local government, international university projects, training of foreign students. The university also serves as a base for important international, socio-political forums, conferences, etc., which help to attract attention to the city and the region, attract investment, international expertise and more. Sixthly, the university today performs many functions and offers many opportunities. In addition, one of the most valuable is the opportunity for dialogue with everyone. Moreover, this is what is needed to solve the problem of reintegration and development of the region. Seventhly, the Mariupol City Council and the Donetsk Regional State Administration, recognizing the role of the university in the socio-economic, socio-political development of the territories, the transformation of communities in every way contributes to the activities of MSU.

Key words: *development strategy, university, Donbass-Ukraine educational center, foreign students, Erasmus +, reintegration, temporarily occupied territories, Mariupol State University (MSU).*

УДК 304.44(477)

О. В. Шимко

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ У КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОГО ВИБОРУ УКРАЇНИ

У статті розглядаються підходи до визначення соціальної політики, визначається її роль та завдання, які вона виконує у суспільстві. Окреслюються напрямки, у яких вона має спрямовувати свої зусилля. Виокремлюються недоліки сучасної української соціальної сфери та пропонуються шляхи їх подолання.

Ключові слова: *соціальна політика, євроінтеграція, Україна, соціальний захист, соціальні послуги, соціальна інфраструктура, Європейський Союз, добробут.*

DOI 10.34079/2226-2830-2020-10-28-29-281-289

Вже кілька років, як Україна поставила перед собою амбітну і важливу мету - влитися в економічний, соціальний, культурний та політичний простір Європи, і наполегливо, хоча і не безперешкодно, йде до неї. Цей стратегічний напрям розвитку є дуже важким, бо майже всі галузі українського суспільства не відповідають високим стандартам життя в європейській спільноті. Для того, щоб наблизитися до них, українській владі слід ґрунтовно змінити ставлення до базових норм і цінностей, значно поліпшити рівень життя в країні, покращити стан довкілля, соціальний захист тощо. Слід пам'ятати, що європейські держави є дуже соціально орієнтованими, максимально наближеними до стану соціальної справедливості, вони постійно намагаються створити найкращі умови життя та діяльності населення, реалізують їхній соціальний захист та дотримуються соціальних прав. Таким чином, в контексті сьогоденної євроінтеграції, соціальна сфера є одним з пріоритетних напрямків соціально-економічного розвитку української держави, а ефективне впровадження грамотної та продуманої соціальної політики – важливим інструментом його реалізації.

Міністерство освіти і науки України
Маріупольський державний університет

ВІСНИК

МАРІУПОЛЬСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

СЕРІЯ: ІСТОРІЯ. ПОЛІТОЛОГІЯ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Заснований у 2011 р.

ВИПУСК 28-29



МАРИУПОЛЬ – 2020

УДК 3(05)

Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Історія. Політологія
Збірник наукових праць

Видається 3 рази на рік. Заснований у 2011 р.

Рекомендовано до друку Вченою радою МДУ (протокол № 7 від 23.12.2020 р.)

Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Історія. Політологія
включено до Переліку наукових фахових видань України у галузі політичних наук за
спеціальностями 052, 291 (Наказ МОН України від 02.07.2020 № 886) та історичних наук
за спеціальністю 032 (Наказ МОН України від 17.03.2020 № 409)
з присвоєнням категорії «Б».

Видання включено до міжнародних наукометричних баз даних
Index Copernicus International sp.z o.o. та «**Российский индекс научного цитирования**»
(РИНЦ), а також до фонду наукової електронної бібліотеки «**КиберЛенинка**»

Редакційна колегія:

Головний редактор – д.політ.н., проф. Я. Б. Турчин

Заступник головного редактора – д.і.н., проф. В. М. Романцов

Відповідальний секретар – к.політ.н., проф. М. В. Трофименко

Члени редакційної колегії: д.політ.н., проф. К. В. Балабанов, к.і.н., доц. М. В. Булик, д.і.н.,
проф. А. В. Гедьо, д.і.н., проф. І. М. Грідіна, д.і.н., проф. О. І. Гуржій, к.політ.н., доц.
Л. О. Дорош, д.політ.н., проф. Г. І. Зеленько, к.і.н., доц. О. Л. Іванюк, д.і.н., проф. В. Ф. Лисак,
д.і.н., проф. Р. О. Литвиненко, д.і.н., проф. Ю. І. Макар, д.політ.н., проф. І. Г. Оніщенко, к.і.н.,
доц. С. П. Пахоменко, д.політ.н., проф. Н. П. Пашина, д.і.н., проф. О. П. Реєнт, д.соціол.н.,
проф. Б. В. Слющинський, д.і.н., проф. І. В. Срібняк, д.і.н., проф. О. В. Стяжкіна, д.і.н., проф.
Н. Р. Темірова, к.і.н., доц. Я. П. Цецик.

Іноземні фахівці: д.політ.н., проф. С. К. Бхардвадж (Індія), д.політ.н., проф. Т. Граціані
(Італійська Республіка), д.політ.н., проф. К. Карнасіотіс (Грецька Республіка), д.політ.н., проф.
С. Корнеа (Республіка Молдова), д.політ.н., проф. А. Макаричев (Естонія), д. філос.н., доц.
Е. Нарвселіус (Швеція), д.політ.н., проф. А. Романо (Італійська Республіка), д.і.н.,
ст.наук.співр. В. Сазонов (Естонська республіка), д.п.н., проф. С. Саяпін (Республіка
Казахстан), д.політ.н., проф. С. Х. Ш. Сохерворді (Пакістан), д.політ.н., проф. М. Хана (США).
Науковий секретар – к.і.н., доц. С. С. Арабаджи

Засновник: Маріупольський державний університет

87548, м. Маріуполь, пр. Будівельників, 129а

тел.: (0629)53-22-60; e-mail: visnyk.mdu.istoria.politologia@gmail.com

Сайт видання: www.visnyk-politologia.mdu.in.ua ; visnyk-polit.hist@mdu.in.ua

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації

(Серія КВ №17802-6652Р від 24.05.2011)

Тираж 100 примірників. Замовлення № 012/21

Видавець «Видавничий відділ МДУ», 87500, м. Маріуполь, пр. Будівельників, 129а

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єкта видавничої справи

ДК №4930 від 07.07.2015 р.

ISSN 2518-1521 (Online)

ISSN 2226-2830 (Print)

© МДУ, 2020

ЗМІСТ

ІСТОРИЧНІ НАУКИ

Алфьоров А. Д. ЄВРЕЙСЬКА ЕТНІЧНА СПІЛЬНОТА ПІВДНЯ УКРАЇНИ У СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСАХ УКРАЇНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ 1917 р.	9
Вербовий О. В., Слюсаренко А. Г. “РЕЙДОВА ВІЙНА” СУМСЬКОГО ПАРТИЗАНСЬКОГО З’ЄДНАННЯ ПІД КОМАНДУВАННЯМ С. А. КОВПАКА ТА С. В. РУДНЄВА	20
Забавін В. О., Небрат С. Г. РОЗКОПКИ КУРГАНУ БЛЯ ПРИАЗОВСЬКОЇ ЯЛТИ У 2019 РОЦІ	31
Кравченко М. В. ІНТЕГРАЦІЙНІ ОБ’ЄДНАННЯ СУБСАХАРСЬКОЇ АФРИКИ: ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	52
Котельницький Н. А. ЩОДЕННИК О. ПОЛОВЦЕВА ЯК УНІКАЛЬНЕ ДЖЕРЕЛО З ІСТОРІЇ ЗЕМСЬКОГО ЛІБЕРАЛЬНОГО РУХУ НА ПІВНОЧІ ЛІВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ (80-ті рр. ХІХ ст.)	62
Лаврут О. О. УЧАСТЬ ПЕДАГОГІВ ШКІЛ УРСР У ГРОМАДСЬКОМУ ЖИТТІ 1985 – 1991 РОКАХ: МОВОЮ ПЕРІОДИКИ	70
Лясковська С. П. СПЕЦИФІКА ВИКОРИСТАННЯ КОНФІДЕНЦІЙНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА РАДЯНСЬКИМИ КАРАЛЬНИМИ ОРГАНАМИ В УКРАЇНІ (1918–1934)	82
Motuz V. THE HISTORY OF THE TRANSFORMATION OF WOMEN OF NADDNIPRYANSK UKRAINE FROM AN OBJECT INTO A SUBJECT OF THE POLITICAL PROCESS: FROM IDEA TO PRACTICAL IMPLEMENTATION	99
Орехова С. Є. СИМВОЛИ ДЕРЖАВНОСТІ НА ПОШТОВИХ МАРКАХ: СВІТОВІ СТАНДАРТИ	109
Салата О. О. ЛІТНІ ПЕДАГОГІЧНІ КУРСИ ТА УЧИТЕЛЬСЬКІ З’ЇЗДИ 1860-1890-х РОКАХ У КИСВІ ЯК СИСТЕМА УДОСКОНАЛЕННЯ МАЙСТЕРНОСТІ ВЧИТЕЛІВ	123

ПОЛІТИЧНІ НАУКИ

Авер’янов С. В. БЕЗПЕКОВИЙ АСПЕКТ ВІДНОСИН АСЕАН ТА КНР У ПІВДЕННО-СХІДНІЙ АЗІЇ	133
---	-----

Алексєєва Д. О., Булик М. В., Грідіна І. М. ПРОПАГАНДА НА ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ ДОНЕЦЬКОЇ ТА ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТЕЙ: ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИЙ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ ВИМІР	143
Балабанов К. В., Кусса Р. І. ВПЛИВ ПІВНІЧНОІРЛАНДСЬКОГО ЧИННИКА НА ПРОЦЕСИ BREXIT	153
Blazhevskaja Іe. EVOLUTION OF THE UNITED KINGDOM IMMIGRATION POLICY IN THE EARLY 2000'S	161
Бучин М. А., Брендак А. О. ПРОБЛЕМА СТАТУСУ АЛЯСКИ В СУЧАСНІЙ РОСІЙСЬКІЙ ПОЛІТИЧНІЙ РИТОРИЦІ	168
Бучин М. А., Кіцяк М. В. ВИБОРИ ЯК ОБ'ЄКТ ТА ІНСТРУМЕНТ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ	175
Ватаманюк А. В. ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ ТРИВИМІРНОСТІ ПОЛІТИКИ ІНТЕГРАЦІЇ БІЖЕНЦІВ У ПРИЙМАЮЧЕ ІСПАНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО	182
Івасечко О. Я., Мазур К. Я. ПОРЯДОК ДЕННИЙ ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	189
Ільницька У. В., Коваль Д. В. ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ЛЮДСТВА ЯК ВИКЛИК МІЖНАРОДНІЙ СТАБІЛЬНОСТІ Й БЕЗПЕЦІ: ІНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ БОРОТЬБИ ТА ПРОТИДІЇ	200
Карчевська О. В. ГІБРИДНА АГРЕСІЯ РОСІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ГЕОПОЛІТИЧНОГО ВПЛИВУ НА АФРИКАНСЬКІ КРАЇНИ: ВИСНОВКИ ДЛЯ УКРАЇНИ	212
Логвінова Д. А. СПЕЦИФІКА ІНТЕГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В КВЕБЕЦІ	224
Мельник Ю. П. РЕЛІГІЙНИЙ ЧИННИК ПОЛІТИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ	233
Мендрін О. В. ФОРМУВАННЯ МАКРОПОЛІТИЧНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ЯК ФАКТОР СТАЛОСТІ ДЕМОКРАТИЧНОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ	242
Пророченко Н.О. ІРАН: ВІД «БІЛОЇ РЕВОЛЮЦІЇ» ДО ІСЛАМСЬКОЇ АНТИШАХСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ (АНАЛІЗ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ)	251
Трофименко А. В. ПРОТИДІЯ РОСІЙСЬКІЙ ІНФОРМАЦІЙНІЙ АГРЕСІЇ В УКРАЇНІ: ПРАВОВИЙ ВИМІР	261
Трофименко М. В. МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЯК ЦЕНТР ТРАНСФОРМАЦІЇ МІСТА МАРІУПОЛЬ	270
Шимко О. В. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ У КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОГО ВИБОРУ УКРАЇНИ	281

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	290
РЕДАКЦІЙНА ПОЛІТИКА НАУКОВОГО ВИДАННЯ «ВІСНИК МАРІУПОЛЬСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ СЕРІЯ: ІСТОРІЯ. ПОЛІТОЛОГІЯ»	294
ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ СТАТЕЙ ДЛЯ ПУБЛІКАЦІЇ В ЗБІРНИКУ НАУКОВИХ ПРАЦЬ	297

CONTENTS

HISTORICAL SCIENCE

Alforov A.	9
THE JEWISH ETHNIC COMMUNITY OF THE SOUTHERN UKRAINE IN THE SOCIO-POLITICAL PROCESSES OF THE UKRAINIAN REVOLUTION IN 1917	
Verbovyj O., Slyusarenko A.	20
“RAID WAR” OF THE SUMY PARTISAN UNIT UNDER THE COMMAND OF S. A. KOVPAK AND S. V. RUDNEV	
Zabavin V., Nebrat S.	31
EXCAVATIONS OF THE BURIAL MOUND NEAR THE YALTA VILLAGE IN 2019	
Kravchenko M.	52
INTEGRATION ASSOCIATIONS FOR SUB-SAHARAN AFRICA: HISTORY AND PROSPECTS FOR DEVELOPMENT	
Kotelnytsky N.	62
O. POLOVTSEV’S DIARY AS A UNIQUE SOURCE ON THE HISTORY OF THE ZEMSTVO LIBERAL MOVEMENT IN THE NORTH OF THE LEFT BANK OF UKRAINE(80 TH XIXC.)	
Lavrut O.	70
PARTICIPATION OF TEACHERS OF SCHOOLS OF THE USSR IN PUBLIC LIFE 1985 – 1991 YEARS: IN THE LANGUAGE OF PERIODICS	
Liaskovska S.	82
SPECIFICS OF THE USE OF CONFIDENTIAL COOPERATION BY SOVIET PUNISHMENT BODIES IN UKRAINE (1918–1934)	
Motuz V.	99
THE HISTORY OF THE TRANSFORMATION OF WOMEN OF NADDNIPRYANSK UKRAINE FROM AN OBJECT INTO A SUBJECT OF THE POLITICAL PROCESS: FROM IDEA TO PRACTICAL IMPLEMENTATION	
Oriekhova S.	109
STATE SYMBOLS ON STAMP STAMPS: WORLD STANDARDS	
Salata O.	123
SUMMER PEDAGOGICAL COURSES AND TEACHERS ‘CONGRESSES IN 1960-1990 IN KYIV AS A SYSTEM OF TEACHER SKILLS IMPROVEMENT	

POLITICAL SCIENCE

Averianov S.	133
SECURITY ASPECT OF ASEAN-CHINA RELATIONS IN SOUTH-EAST ASIA	
Aleksieieva D., Bulyk M., Gridina I.	143
PROPAGANDA ON THE TEMPORARILY OCCUPIED TERRITORIES DONETSK AND LUHANSK REGIONS: INSTITUTIONAL AND ORGANIZATIONAL MENSURATION	

Balabanov K., Kussa R. INFLUENCE OF THE NORTHERN IRISH FACTOR ON BREXIT PROCESSES	153
Blazhevskaja Ie. EVOLUTION OF THE UNITED KINGDOM IMMIGRATION POLICY IN THE EARLY 2000'S	161
Buchyn M., Brendak A. THE ISSUE OF ALASKA'S STATUS IN THE CURRENT RUSSIAN POLITICAL RHETORIC	168
Buchyn M., Kitsiak M. ELECTIONS AS AN OBJECT AND TOOL OF HYBRID WARFARE	175
Vatamanyuk A. PECULIARITIES OF THE FUNCTIONAL THREE-DIMENSIONAL REFUGEE INTEGRATION POLICY INTO THE HOST SPANISH SOCIETY	182
Ivasechko O., Mazur K. EUROPEAN UNION PUBLIC DIPLOMACY AGENDA	189
Ilnytska U., Koval D. CRIMES AGAINST HUMANITY AS A CHALLENGE TO INTERNATIONAL STABILITY AND SECURITY: INSTITUTIONAL AND LEGAL MECHANISMS OF STRUGGLE AND COUNTERACTION	200
Karchevska O. RUSSIA'S HYBRID AGGRESSION AS AN INSTRUMENT OF GEOPOLITICAL INFLUENCE ON AFRICAN COUNTRIES: CONCLUSIONS FOR UKRAINE	212
Logvinova D. SPECIFICITY OF INTEGRATION POLICY IN QUEBEC	224
Melnyk Y. RELIGIOUS FACTOR OF POLITICAL RESPONSIBILITY	233
Mendrin O. FORMATION OF MACROPOLITICAL IDENTITY AS A FACTOR OF SUSTAINABILITY OF DEMOCRATIC DEVELOPMENT IN UKRAINE	242
Prorochenko N. IRAN: FROM WHITE REVOLUTION TO ISLAMIC ANTI-SHAH REVOLUTION (SOCIO-POLITICAL TRANSFORMATIONS ANALYSIS)	251
Trofymenko A. COMBATING RUSSIAN INFORMATION AGGRESSION IN UKRAINE: LEGAL DIMENSION	261
Trofymenko M. MARIUPOL STATE UNIVERSITY AS A CENTER OF TRANSFORMATION OF THE CITY OF MARIUPOL	270
Shimko O. PROBLEMS AND PROSPECTS OF SOCIAL SPHERE DEVELOPMENT IN THE CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION CHOICE	281
INFORMATION ABOUT THE AUTHORS	290
THE EDITING POLICY OF SCIENTIFIC PUBLICATION "BULLETIN OF MARIUPOL STATE UNIVERSITY. SERIES: HISTORY. POLITICAL STUDIES"	294

